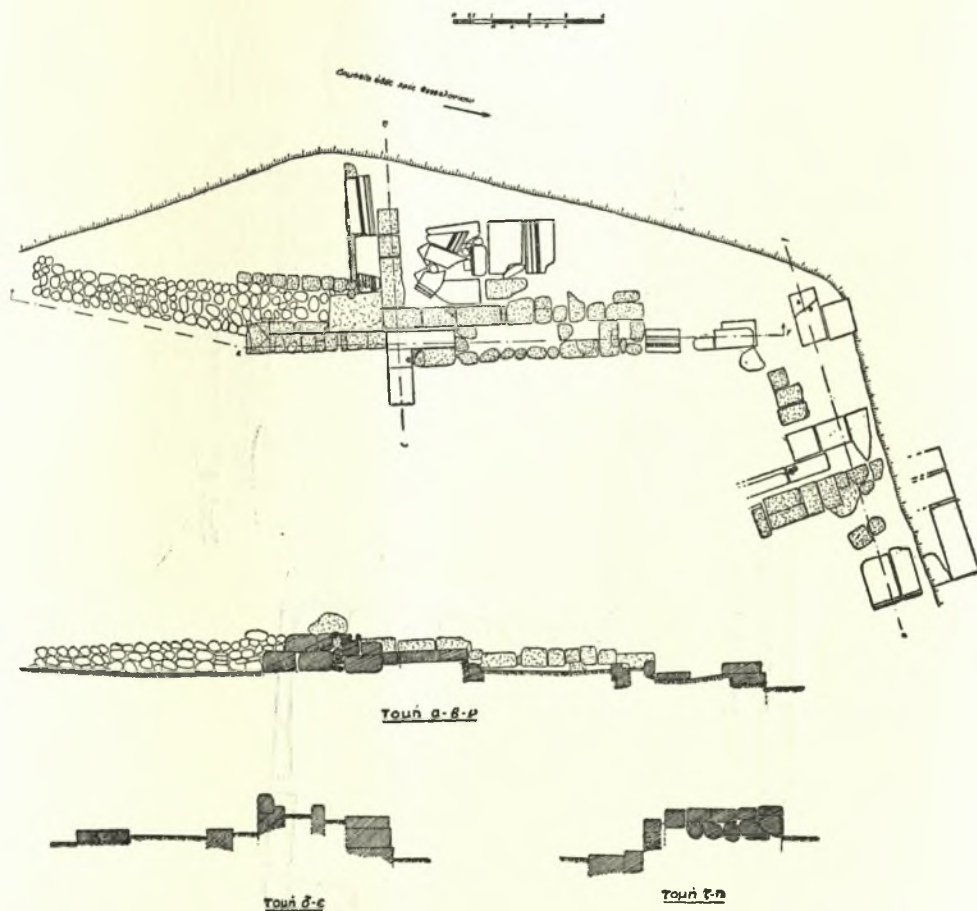

έπισημανθή παλαιότερον καί ἐγένετο ἡ διάγνωσις τῆς σπουδαιότητός της ἐκ τῆς παρουσίας ἀγγείων ὡς τὸ νεολιθικῶν χρόνων ἀγγείων ἐν Πί ν. 263 β. Οἱ ἀνασκαφεῖς παρέχουν ἐκθεσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς γενομένης κατὰ τὸ 1961 ἀνασκαφικῆς ἐργασίας εἰς τὸν παρόντα τόμον.

σθη τὸ 1960 εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τῆς Πέλλης, ἐδημοσιεύθη δὲ ἤδη ἡ πρώτη προσπάθεια ἐρμηνείας τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν δύο πρώτων ἐτῶν τῆς ἀνασκαφῆς ὑπὸ τοῦ ὑπογράφοντος τὴν παροῦσαν⁶.

*

Α' ΤΡΑΨΜΑ ΤΕΙΧΟΥΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
Ἀριστερὰ τῆς ἀπὸ θεσσαλονίκης
εἰσοδοῦ τῆς πόλεως

Σχεδ. 7

Μακεδονικὸς τάφος Λευκαδίων

Ὡς καὶ κατὰ τὸ 1960 καὶ τὸ 1961 ἀφ' ἑνὸς ἐσυνεχίσθησαν αἱ ἐργασίαι στερεώσεως τῶν Μακεδονικῶν τάφων, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς στεγαστροῦ καὶ προσβάσεως πρὸς τὸ μνημεῖον δαπάναις τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων.

Πέλλα

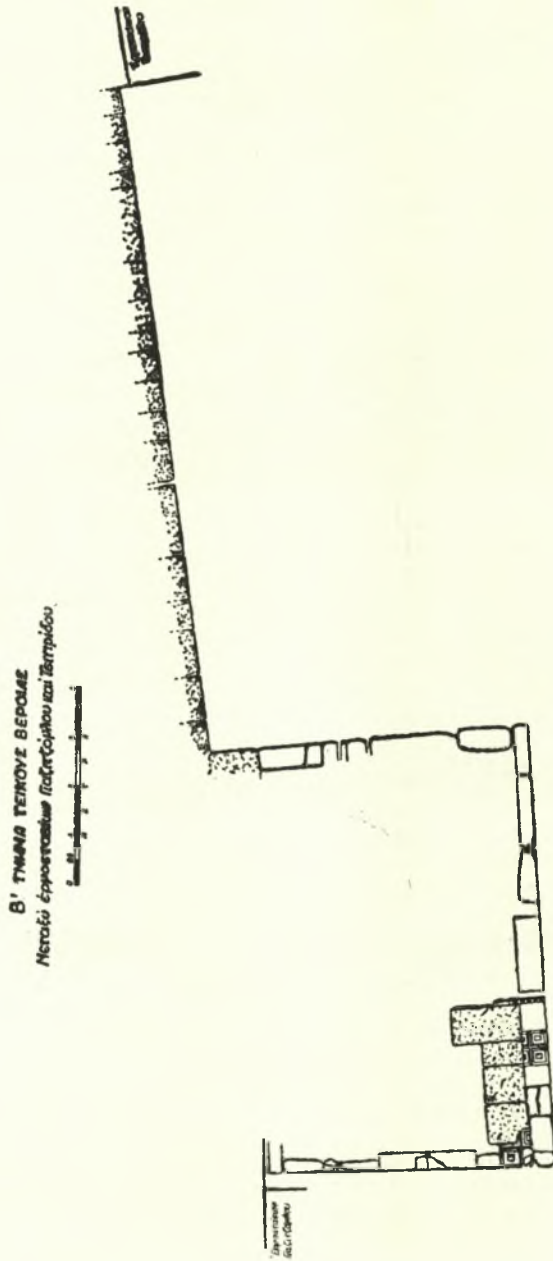
Ὁ Ἔφορος ἐπὶ δὶμηνον περίπου συνειργά-

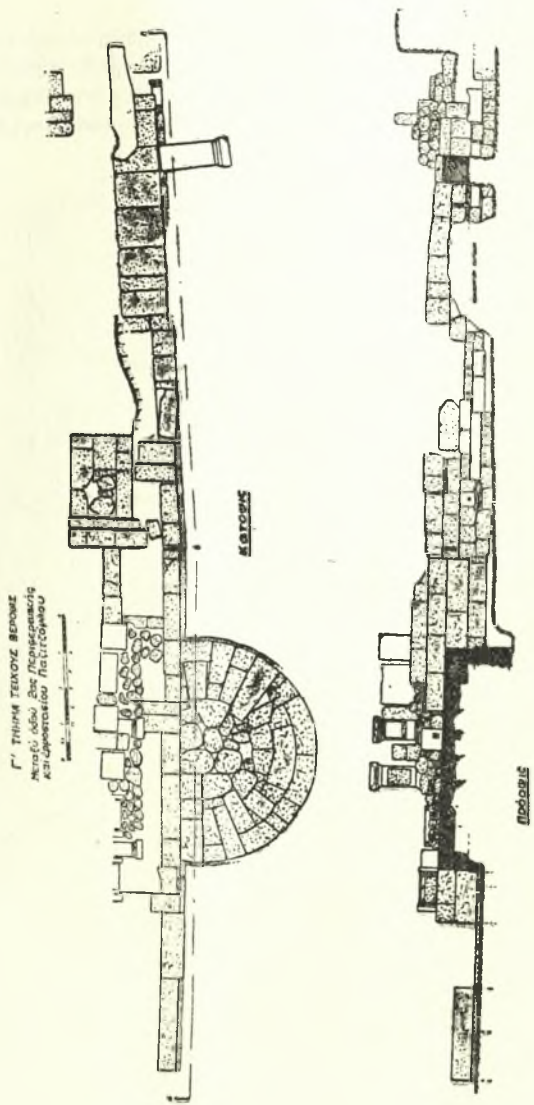
ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΑΦΗ
ΝΗΣΙΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ ΠΡΕΣΠΑΣ

Κατ' Αὐγούστον 1961 ἐγένετο ἑναρξὺς δοκιμαστικῆς ἀνασκαφῆς ἐπὶ τῆς νησίδος τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλεῖου τῆς Πρέσπας ἐν θέσει, ὅπου εἶχον ἀνακαλυφθῆ τυχαίως κεραμίδες μετὰ σφραγισμάτων¹.

6. Ph. Petsas, Pella, Literary Tradition and Archaeological Research, ἐν Balkan Studies I (1960) 113 κ.έ. Πρβλ. ΑΔ 16 (1960) 72 - 83 (Χ. Μακαρόνας).

1. BCH Chron. 1959 σελ. 765 καὶ εἰκ. 5.

Α' ΠΛΑΝΟ ΤΕΛΩΝΟΣ ΒΕΡΟΙΣ
Αναβ. από τον Παναγιώτη
Αγγελοπούλου Παιδίον

ΕΙΣΟΔΟΣ

ΠΡΟΣΟΨΙΣ

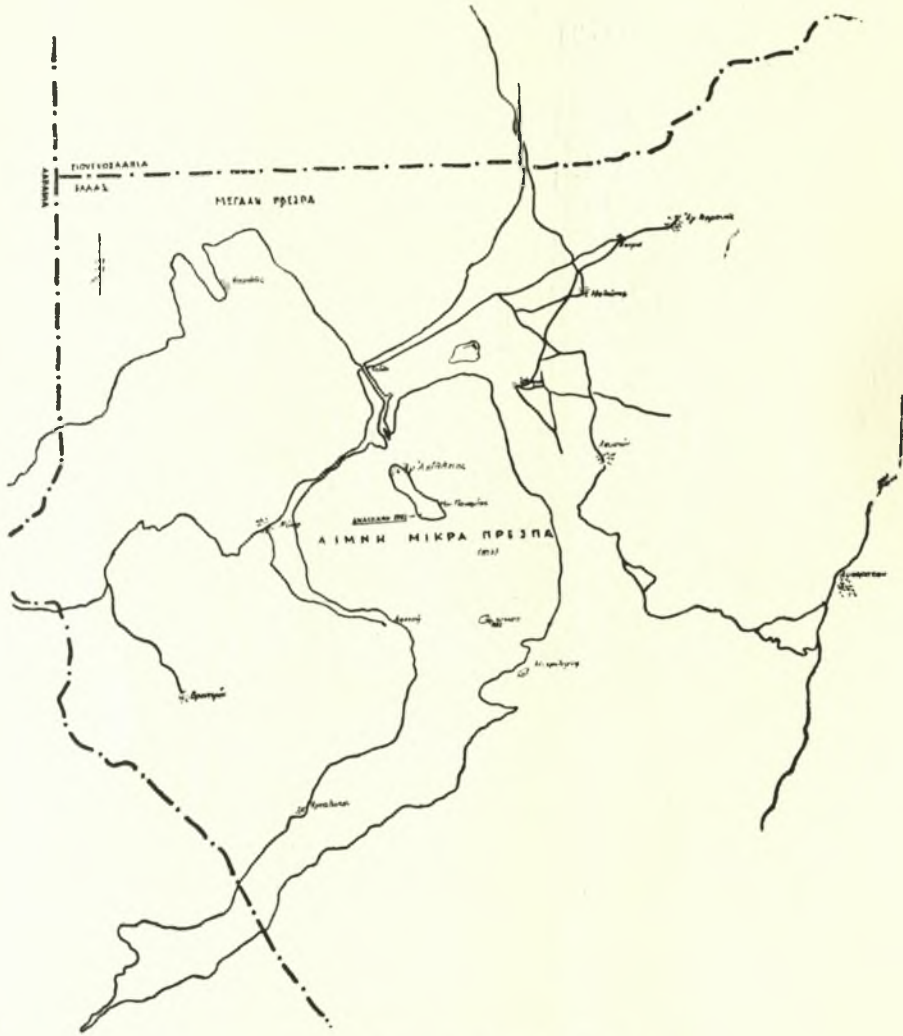
Σχ. 9

Β' ΠΛΑΝΟ ΤΕΛΩΝΟΣ ΒΕΡΟΙΣ
Αναβ. από τον Παναγιώτη
Αγγελοπούλου Παιδίον

Ἡ νησίς τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλείου (Πί ν. 264 α καὶ Σ χ ε δ. 1) ἦτο γνωστὴ μέχρι τοῦδε μόνον ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς². Εὐχάριστον ἐκπληξιν ἀπετέλεσαν τὰ τυχαῖα εὐρήματα ἐν ἀγρῶ

ἕκτασις μεγάλη μεταξὺ τοῦ βουνοῦ τῆς νησίδος καὶ τῆς σημερινῆς ὄχθης τῆς λίμνης. Τὸ μήκος τῶν 20 μ. τῆς δοκιμαστικῆς τάφρου ἐκάλυψε σχεδὸν ὅλην τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἀποτόμου κλι-

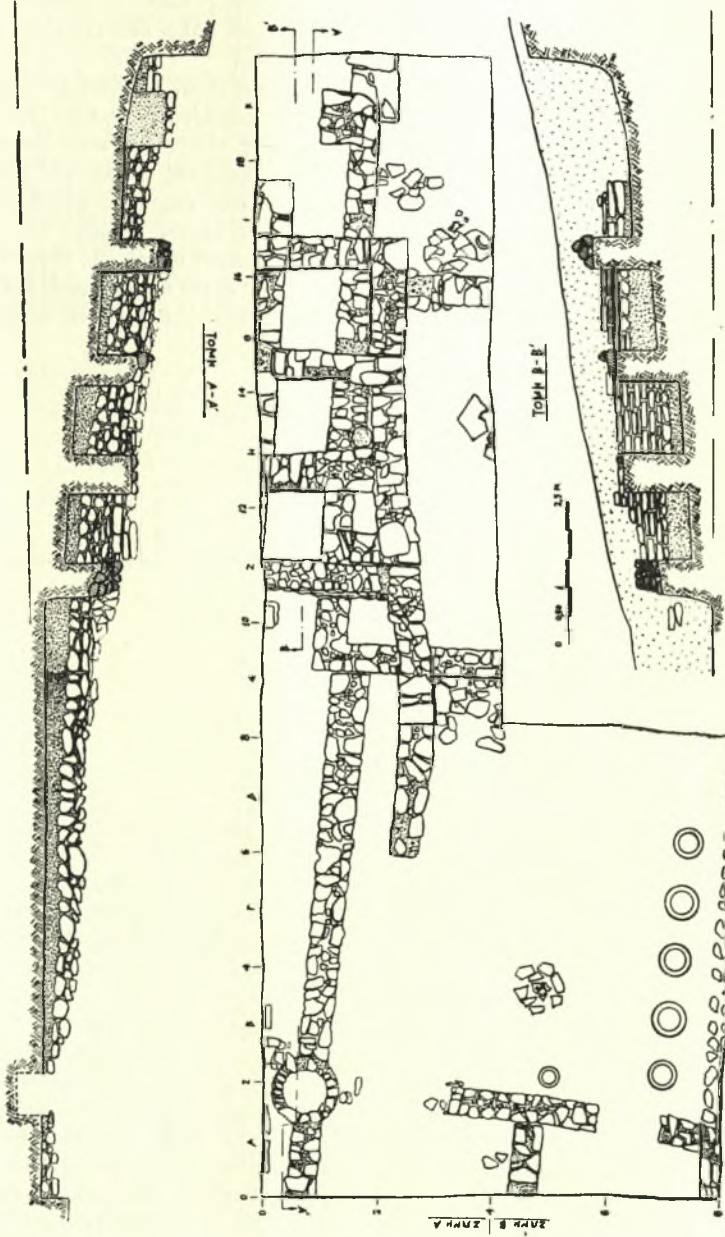

Σχεδ. 1. Ἡ λίμνη Μικρὰ Πρέσπα

τοῦ Φιλίππου Μαρκοπούλου κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς νησίδος, ὑπὸ τὴν ὑψηλότεραν κορυφὴν αὐτῆς (Πί ν. 264 β καὶ Σ χ ε δ. 1 ο ν 1). Ἡ θέσις εἶναι παραλίμιος καὶ δὲν ὑπάρχει ἰσόπεδος

2. Τελευταίως Στυλ. Πελεκανίδου, Βυζαντινὰ καὶ Μεταβυζαντινὰ Μνημεῖα τῆς Πρέσπας, ἔκδ. Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Θεσσαλονίκη 1960.

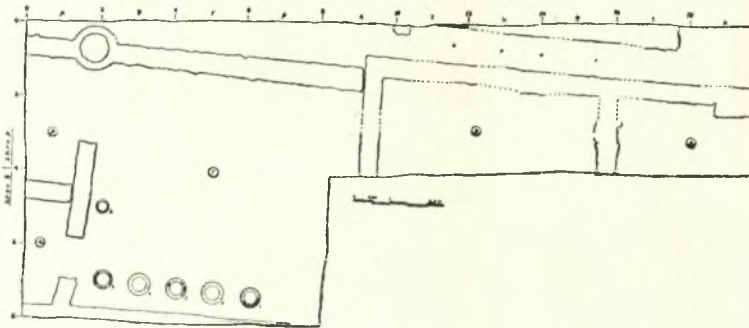
τύος μέχρι τοῦ παροχθίου καλαμῶνος (Πί ν. 265 α), ὁ ὁποῖος ἐκαθαρίσθη, ἵνα διανοιχθῆ πρόσβασις ἀπὸ τῆς λίμνης εἰς τὴν ἀνασκαφὴν. Ἀκριβέστερον ἢ τάφρος μας ἀπεῖχεν 6 μέτρα ἀπὸ τῆς ἀποτόμου πλαγιάς καὶ ἄλλα 6 μέτρα ἀπὸ τῆς ὄχθης κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἀνασκαφῆς. Τὸ πλάτος τῆς δοκιμαστικῆς τάφρου ἦτο κατ' ἀρχὴν 2 μ., ἐν τῇ

Σχεδ. 2. Σχέδιον και τομή της ανασκαφείσης τάφρου εις νησιδα του 'Αχιλλειου Πρέσπας

προόδω και ὑπὸ τὸ φῶς τῶν εὐρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ἠδύρνηθη ἐκατέρωθεν κατὰ ἓν μέτρον καθ' ὄλον τὸ μήκος, τὸ δὲ πρὸς τὴν λίμνην τμήμα τῆς ἐδιπλασιάσθη ἐν συνεχείᾳ. Οὕτω ἡ τάφος ἔλαβε τελικῶς διαστάσεις : μήκος 20 μ. καὶ πλάτος ἐν μέρει 4 μ. καὶ ἐν μέρει 8 μ. (βλ. Σ χ ε δ ι ο ν 2 καὶ Π ί ν. 265 α, β).

Εἰς τὴν μικρὰν ταύτην ἔκτασιν τὰ ἀνασκαφικὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικὰ πέραν πάσης προσδοκίας. Τὰ ὄστρακα τοῦ ἐπιφανειακοῦ, τεταραγμένον ἐκ τῆς καλλιεργείας, στρώματος συνελέγησαν κεχωρισμένως κατὰ τετράγωνον 2 X 2 μ., ἀλλ' ἐφ' ὅσον τὰ εὐρήματα ἐν γένει δὲν ἐδέχθησαν ἀκόμη ἐργαστηριακὴν ἐπεξεργασίαν, ἐνταῦθα θὰ σημειωθοῦν γενικῶς τὰ σπουδαιότερα τῆς ὄλης ἀνασκαφῆς κατὰ κατηγορίας.

Σχεδ. 3. Λείψανα ἀρχαιότερων κτηρίων

Τὰ ἀποκαλυφθέντα ἐρείπια δεικνύει τὸ Σ χ ε δ. 2. Ἐκ τῶν ἀνασκαφικῶν δεδομένων προέκυψε καὶ ἐν τῷ Σ χ ε δ ι φ εἶναι σαφές, ὅτι ἔχομεν δύο οἰκοδομικὰς περιόδους τοῦλάχιστον, μολοντί δὲν φαίνεται, ὅτι ἀνήκουν εἰς ἐποχὰς μεμακρυσμένας χρονικῶς ἀπ' ἀλλήλων. Τὰ Σ χ ε δ ι α 3 καὶ 4 δεικνύουν κεχωρισμένως τὰ λείψανα κτηρίων τῶν δύο περιόδων. Ἐκ τούτων τὰ κατώτερα καὶ ἀρχαιότερα ἐσχεδιάσθησαν ἐν τῷ Σ χ ε δ ι φ 3.

Δύο κτήρια γίνονται σαφῆ ἐκ τῆς ἀρχαιότερας ταύτης οἰκοδομικῆς περιόδου, τόσον εἰς τὸ Σ χ ε δ ι ο ν 3 ὅσον καὶ ἐν Π ί ν. 265 β. Μεταξὺ τῶν δύο κτηρίων βαίνει ἀπ' ἀνατολῶν (ἀπὸ τῆς κορυφῆς) πρὸς δυσμὰς (πρὸς τὴν λίμνην) ὁδὸς στενὴ, πλάτους 1 μ. Τοῦ πρὸς βορρᾶν κτηρίου ἀνεσκάφη, μόνον ἐν μέρει, τοίχος μετὰ ἐξωτερικῆς γωνίας κατὰ τὸ ἄκρον. Ὁ τοίχος οὗτος διακρίνεται ὅλων τῶν ἄλλων διὰ τὸ μέγεθος τῶν πλακοειδῶν λίθων καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κατασκευῆς (βλ. κυρίως τομὴν Β - Β' ἐν Σ χ ε δ. 2). Ἔργαται ἐκ τοῦ Ἁγίου

Ἀχιλλείου καὶ ἐκ Ψαράδων μὲ ἐβεβαίωσαν ὁμοφώνως ὅτι ὁ λευκὸς σχιστόλιθος τοῦ τοίχου τούτου δὲν προέρχεται ἐκ τῆς νησίδος, ἀλλ' ἐκ Μάτιορκας ἢ Κρήνας ἢ θέσεως μεταξὺ αὐτῶν. Ἡ χρησιμοποίησις λίθου ἐκ μακρᾶς ἀποστάσεως ἀποτελεῖ μίαν ἀκόμη ἐνδειξίν τῆς σπουδαιότητος τοῦ κτηρίου.

Τοῦ πρὸς νότον κτηρίου ἐν Σ χ ε δ. 3 ἀπεκαλύφθη μεγαλύτερον τμήμα. Δὲν ἐβεβαιώθη πέρας πρὸς νότον. Δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν καθ' ὄλον τὸ μήκος τῆς τάφρου ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς βαίνουν τοῖχοι τοῦ αὐτοῦ κτηρίου. Εἶναι πιθανὸν ὅτι ἔχομεν τμήματα δύο κτηρίων. Ὁ ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἄκρου τῆς τάφρου μέχρι 9 μ. περίπου ἀπ' αὐτοῦ ἀποκαλυφθεὶς τοίχος δὲν συνδέεται ὀργανικῶς, ἀλλ' ἀπλῶς ἐφάπτεται τοῦ γω-

νιάζοντος κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο τοίχου. Ὅπως δὴποτε ὁ χώρος Γ (ἐν τῷ Σ χ ε δ ι φ 3) ἦτο ἀσφαλῶς ἐστεγασμένος. Αἱ κεραμίδες τῆς στέγης εὐρέθησαν εἰς στρώμα ἀδιατάρακτον (βλ. Π ί ν. 267 α, β καὶ 269 α). Πιθανῶς ἐστεγασμένοι ἦσαν καὶ οἱ κατὰ μικρὸν μέρος ἀνασκαφέντες χώροι Δ καὶ Ε (βλ. Π ί ν. 267 β ἀριστερά). Ὁ ἐπίσης ἐν μέρει ἀνασκαφὴς χώρος Β δὲν παρουσίαζε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀδιαταράκτου στρώματος κεράμων τοῦ χώρου Γ. Οὐχ ἦττον εὐρέθησαν φωλεαὶ κεράμων εἰς τεμάχια, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ εἰκονιζόμενα ἐν Π ί ν. 268 β τεμάχια ὀπαιῆς. Αἱ κεραμίδες ἦσαν ἔτι ἀραιότεραι εἰς τὸν χώρον Α, ὅπου ἀντιθέτως εὐρέθησαν περισσότερα ἀγγεῖα εἰς τεμάχια κατὰ χώραν (Π ί ν. 265 β ἀριστερά). Κατὰ τὴν ὁδὸν ἐλάχιστα τεμάχια κεραμιδῶν εὐρέθησαν.

Οἱ χώροι Δ καὶ Ε ἐπεκονιώνουν μετὰ τοῦ Γ διὰ θυρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἀνοίγματα ἐβεβαιώθησαν. Τοῦ ἐτέρου τὸ βεβαιωθὲν πλάτος εἶναι

1,10 μ. Είς τὰ ἀποκαλυφθέντα μεταξύ τῶν χώρων Γ, Β καὶ Α, μικρὰ τμήματα τοίχων δὲν ἐβεβαιώθησαν ἀνοίγματα θυρῶν.

Στόμιον φρέατος ἀπεκαλύφθη εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἀντλήσις καὶ ἀπὸ τῶν δωμάτων Γ καὶ Δ καὶ ἐξῶθεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ (Πί ν. 266 α). Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ στρώματος τῶν κεράμων τοῦ χώρου Γ ἀπεκαλύφθησαν στόμια πίθων κατὰ σειρὰν, κεκαλυμμένα διὰ πλακῶν σχιστολίθου (Πί ν. 268 α). Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν καλυμμάτων ἐφάνη ὕδωρ διαυγέστατον. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 (ἐν τῷ Σ χ ε δ. 3) εὐρέθη ἀκάλυπτον καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ἐν θέσει δευτέρας χρήσεως, τμήμα ἐτέρου πίθου, ὄρατὸν ἐν μέρει εἰς τὸν Πί ν. 267α, κάτω δεξιᾷ. Ἀκάλυπτον ἐπίσης εὐρέθη τὸ στόμιον τοῦ πίθου 6. Προσπάθεια ἐξαντλήσεως

γασία καὶ ἡ μελέτη τῶν εὐρημάτων καταστήσῃ δυνατὴν τὴν διάκρισιν.

Συνοπτικῶς τὰ γενόμενα κινητὰ εὐρήματα εἶναι τὰ ἐξῆς :

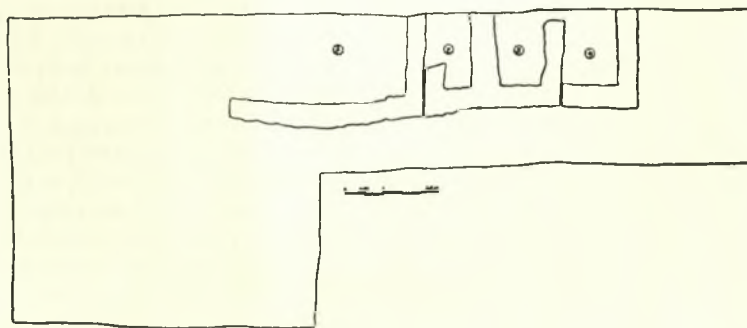
α. Περί τὰς 95 ἀγνῶθες διαφόρων σχημάτων, ἐξ ὧν τινες φέρουν σφραγίσματα.

β. Ἀγγεῖα διάφορα μικρὰ καὶ μεγάλα, ἅπαντα εἰς τεμάχια μὴ συγκολληθέντα εἰσέτι. Τὰ πλείεστα εἶναι ἄβαφα καὶ ὅλως ἀδιακόσμητα. Ὑπάρχουν πάντως διδακτικὰ διὰ τὴν χρονολόγησιν ὄστρακα ἐκ μεγαρικών σκύφων, πυξίδων καὶ ἄλλων μελαμβωφῶν ἀγγείων ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς.

γ. Ἐλάχιστα σιδηρὰ καὶ χαλκὰ ἀντικείμενα.

δ. Νόμισμα χαλκοῦν.

ε. Τέλος, τὰ σημαντικώτερα εὐρήματα εἶναι κεραμίδες μετὰ σφραγισμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων

Σχεδ. 4. Λείψανα νεωτέρων κτηρίων

τοῦ ὕδατος τῶν πίθων καὶ τοῦ φρέατος ἀπέτυχε, διότι ταῦτα εὐρισκόμενα ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν στάθμην τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης ἀνεένου ὑπογείως τὸ ὕδωρ (πρβλ. Πί ν. 266 α καὶ 268 α). Τὰ ὕδατα ἠμπόδισαν καὶ τὴν ἐξαντλητικὴν ἀνασκαφὴν εἰς βάθος κατὰ τοὺς χώρους Γ, Δ καὶ Ε. Ὑψηλότερον ἢ ἀνασκαφὴ ἐφθασε μέχρι τοῦ βράχου.

Τὰ ἐν Σ χ ε δ 4 λείψανα πενιχρότερων κτηρίων τοῦ ἀνωτέρου στρώματος ἀπεκαλύφθησαν ἐπίσης ἀνεπαρκῶς. Τὰ ἀποκαλυφθέντα τμήματα εἶναι δυνατὸν νὰ διακριθοῦν εἰς τρεῖς ἐνότητες δεδομένου ὅτι οἱ συναντώμενοι κατὰ τὰς περιοχὰς Ζ καὶ Θ τοῖχοι δὲν συνδέονται ὄργανικῶς, ἀλλ' ἀπλῶς ἐφάπτονται ἀλλήλων (πρβλ. Πί ν. 266 β). Ὁ χώρος α εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπετέλει προσθήκη εἰς τὸ κτήριο β - γ. Ἀλλὰ τὸ κτήριο δ πιθανῶς εἶναι διάφορον τοῦ β - γ.

Μετὰ τῶν ἐπιφανειακῶν τούτων λειψάνων συνδέονται εὐρήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν σημαντικῶς διάφορα τῶν εὐρεθέντων εἰς τὰ κατώτερα ἀδιάρκτα στρώματα. Ἴσως ἢ ἐργαστηριακὴ ἐπεξερ-

τὰ καλύτερον διατηρούμενα καὶ εὐδιάκριτα εἰκονίζονται εἰς τοὺς Πί ν. 269, 270.

Τὰ ἐπὶ κεράμων σφραγίσματα εἶναι τριάκοντα περίπου. Ἐκ τούτων περὶ τὰ ἐπτά εἶναι δυσδιάγνωστα ἢ ἔχουν ἀνάγκην καθαρισμοῦ. Ἐν τοῦλάχιστον φέρει σφράγισμα ΑΔΔΙΟΥ (Πί ν. 269 γ). Τὸ ὄνομα πιθανῶς εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ γνωστὸν Ἀδαῖος, τὸ ὅποιον εὐρίσκομεν καὶ εἰς δεύτερον στίχον σφραγισμάτων ὡς τὰ ἐν Πί ν. 270 α, β. ΑΡΙΣΤΑΝΔΡΟΥ ἀναγινώσκειται εἰς τρία τοῦλάχιστον σφραγίσματα (Πί ν. 269 α, β). ΑΣΑΝΔΡΟΥ εἶναι ἢ πιθανώτερα ἀνάγνωσις εἰς τὸ σφράγισμα τοῦ Πί ν. 269 ε³. ΒΙΛΟΥ εἶναι εἶναι ἐν τοῦλάχιστον σφράγισμα (Πί ν. 270 γ). Τὸ ὄνομα Πρεύρατος εἰς γενικὴν πῶσιν ἀπαντᾷ εἰς διάφορα σφραγίσματα μόνον ἢ συνοδουόμενον, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὑπὸ δευτέρου ὀνόματος εἰς γενικὴν πῶσιν (ΑΔΔΙΟΥ). Ἄντι

3. Ἄσανδρος Χυρετιτὸς ἐν ἐπιγράμματι ἐπὶ στήλης εὐρεθείσης εἰς τὰ Σέρβια, προσφάτως εἰς Θεσσαλικὰ, 2 (1959) σελ. 92 κ.ε. ὅπου καὶ ἄλλαι παραπομπαί.

περιγραφῆς τῶν ποικίλων σφραγισμάτων αἱ φωτογραφίαι ἐν Πί ν. 269 δ, ζ καὶ 270 α, β παρέχουν ἰδέαν τῶν διαφορῶν μορφῶν. Ποικιλίμορφα ἐπίσης καὶ πολυαριθμότερα ὄλων, ὑπὲρ τὰ δέκα, εἶναι σφραγίσματα ΣΥΡΟΥ (Πί ν. 270 δ-ζ). Τέλος, κεραμίδες ἔφερον σφραγίσματα ὡς τὸ ἐν Πί ν. 270 η.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων οὐδὲν εἶναι ὄλως ἄγνωστον. Μᾶλλον ἀσύνηθες εἶναι τὸ Βίλος, ἀλλ' ἀπαντᾷ καὶ τοῦτο, εἶναι δέ, νομίζω, μακεδονικὴ μορφή τοῦ Φίλος παρά τὸ σύνθημα Φίλα καὶ τὰ σύνθετα ἐξ αὐτῶν⁴. Τὸ ὄνομα Πρεύρατος ἀπαντᾷ συνήθως ὡς Πλεύρατος, ἄπαξ Πλευράτος, ἀλλὰ καὶ Πρευράδου ἀναγινώσκεται ἐπὶ νομίσματος⁵. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ὄνομα Σύρος τοῦτο εἶναι σύνηθες, ἀλλ' εἶναι ἀξιοσημείωτοι αἱ παραλλαγαὶ τῆς γραφῆς τοῦ ὀνόματος. Ἄλλως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ Εὐρος⁶.

ΦΩΤ. ΠΕΤΣΕΛ

*

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΒΕΡΓΙΝΗΣ

Ἡ ἔαρινή περίοδος τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ἀνακτόρου ἤρχισεν ἐφέτος μετὰ τὸν προηγηθέντα καθαρισμὸν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου καὶ τὴν ἐορταστικὴν συγκέντρωσιν τῆς 14ης Μαΐου ἐ.ε., διήρκεσε δὲ μέχρι τῆς 10 Ἰουνίου. Τὰς ἐργασίας

4. Βίλος τοῦ Νικάνορος, λοχαγός, ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Φιλίππου Ε', τελευταίως ἐν ΔΙΑ 42 (1938) σελ. 246, στίχ. 12. Ἐπίσης Βίλος Βίλου (Μακεδόν;) ἐν Launey, Recherches κλπ. σελ. 1174. Ἀμφότερα τοῦ 2ου αἰ. π. Χ. Ἰδὲ καὶ Ν. Ἀνδριώτη. Ἡ Γλῶσσα καὶ ἡ ἐλληνικότητα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, Θεσσαλονίκη 1952, σελ. 16 κέ.

5. Ἰδὲ Η. Krahe, Lexicon κλπ. σελ. 96 ἐν λ. Preurados. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ, Die Sprache der Illyrier, I, Die Quellen, Wiesbaden, 1955, σελ. 68 καὶ Ν. Ἀνδριώτη, Ἡ Γλῶσσα καὶ ἡ ἐλληνικότητα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, Θεσσαλονίκη 1952 σελ. 13. Πρβλ. Ι. Ι. Russu ἐν Dacia, N.S. II (1958) σελ. 518. Πρβλ. Ν. Παπαδάκην ἐν Ἀθηνῶν, 1913, σελ. 463 καὶ Α. Woodward ἐν JHS 33 (1913) σελ. 337 κ.ε., ἀριθ. 17 στήλη II, στίχ. 45. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἀξιοσημείωτος ἡ ἐκ Βεροίας ἐπιγραφή ἐν Δήμητσα, Ἡ Μακεδονία κλπ. σελ. 73, ἀριθ. 68, δι' ἣν πρβλ. Ch. Edson ἐν Harvard Studies in Class. Phil. 45 (1934) σελ. 230 κέ. Πρβλ. καὶ R. E. Gr. 74 (1961), Bull. Épig. ἀριθ. 250.

6. Ἰδὲ προχείρως ἐν Ἄντ. Σιγάλα, Ἱστορία τῆς Ἑλλην. Γραφῆς, Θεσσαλονίκη 1934, σελ. 114. Εὐρος, ὄνομα σπάνιον ἐν Bechtel, Histot. Personennamen σελ. 564 I.G. II, 4045-Σύρος, ὄνομα σύνηθες, μάλιστα δούλων ἐν Ἀθῆναις κατὰ τὸν 4ον αἰ. π. Χ., τὸ πλείστον κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ αἰῶνος τοῦτου, ἰδὲ π.χ. Η. Pope, Non-Athenians, 1935, σ. 210 κέ. Ἀξιοσημείωτα ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα Σύρος ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Βεροίας τὸ 182 π. Χ. (BSA 18 (1911/12) σελ. 140 στ. 12, πρβλ. Franz Bömer, Untersuchungen κ.λ.π. 1960, σ. 86) καὶ Σύριν (ἦ-σ) ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Μοναστηρίου (BSA ε. ἀ. σελ. 174, ἀριθ. 73, πρβλ. F. Bömer, ε. ἀ. σελ. 94 καὶ σελ. 31, ὅπου «τὸ γένος Σύρον»).

τῆς ἀνασκαφῆς διηθύνθη ἐκ μέρους τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Μπακαλάκης. Ἀνεπλήρωσε δὲ τοῦτον κατὰ τὴν ἀπουσίαν του εἰς Ἀθήνας ὁ Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων τῆς Α' Περιφέρειας κ. Χ. Μακαρόνας.

Διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς περιόδου ταύτης ἀπεκαλύφθη τὸ χαρακτηριζόμενον ὡς «κλιμακοστάσιον» (Πί ν. 271 β) καὶ ὀλόκληρος ὁ ΝΑ χώρος τοῦ ἀνακτόρου (Πί ν. 271 α), πλὴν τῆς θόλου ὅπου, ἐκτός τῶν διαφορῶν τομῶν-τάφρων, τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Α. Ρωμαίου, κατὰ τοὺς κυρίους τοίχους τῆς οἰκοδομῆς, δὲν εἶχεν ἀφαιρεθῆ ἡ ἐνδιάμεσος ἐπιχώσις. Τῆς ἐπιχώσεως ταύτης εἶχεν ἀφαιρεθῆ μέγα μέρος κατὰ τὰς ἐργασίας τοῦ προηγουμένου ἔτους μέχρις ὀρισμένου σημείου εἰς βάθος, ὅποτε ἀνεφάνη εἰς ὀλόκληρον τὸν χῶρον ἐνιαῖον στρώμα μὲ φανερά ἴχνη πυρκαϊῆς. Τὸ στρώμα τοῦτο, πάχους κατὰ μέσον ὄρον 0,25 μ., ἀνεσκάφη ἐφέτος, ἦτο δὲ πλῆρες ξυλανθράκων, τέφρας, θραυσμάτων κεράμων τῆς στέγης, ἦλων σιδηρῶν διαφορῶν μεγεθῶν καὶ τινῶν χαλκίνων κεφαλῶν διακοσμητικῶν ἦλων θυρῶν ἢ παραθύρων. Μικροῦ μεγέθους χάλκινον στρόφαλον, ἀνευρεθὲν ἐντός τῆς ἐπιχώσεως, ἀνήκει προφανῶς εἰς παραθυρόφυλλον. Ἀνευρέθησαν ὡσαύτως, τὸσον ἐντός τοῦ χώρου, ὅσον καὶ ἐξωτερικῶς τοῦ νοτίου τοίχου, σιδηρὰ ἐλάσματα εἰς σχῆμα ἀνεστραμμένον Π, χρησιμοποιοιθέντα προφανῶς διὰ τὴν σύνδεσιν διαφορῶν ξύλων τῆς στέγης ἢ ὀροφῆς τοῦ κτηρίου. Μεγάλα τμήματα τῶν ἀρχικῶς ὤμων πλίνθων, διὰ τῶν ὁποίων συνεχιζόντο εἰς ὕψος τὰ ὑπὲρ τοὺς λιθινούς ὀρθοστάτας τμήματα τῶν τοίχων τοῦ ἀνακτόρου, μετεβλήθησαν εἰς σαθροὺς σήμερον ὀπτοπλίνθους.

Κατὰ τὸ κέντρον τοῦ χώρου καὶ τὸ μεταξὺ τῶν μακρῶν τοίχων Α1 καὶ Α2 διάστημα, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ τοίχου Α1, ἀνευρέθησαν πολλὰ τεμάχια τριταίνωτοῦ ἰωνικοῦ ἐπιστυλίου, ἰωνικά κιονόκρανα καὶ σπόνδυλοι ἀμφικίωνων τοῦ β' (μικροῦ) ρυθμοῦ, τὰ ὁποία ἀνήκουν προφανῶς εἰς τὸν β' ὄροφον (βλ. Σχ ε δ. 1).

Μέτωπα ἡγεμόνων κεράμων, τεμάχια γραπτῆς σίμης καὶ κεραμίδες (στρωτήρες), ἀπαρτισθεῖσαι ἐκ πολλῶν συνανηκόντων τεμαχίων, ἀνευρέθησαν εἰς τὸν χῶρον τοῦτον, ὡς καὶ εἰς τὰ ἀντίστοιχα στρώματα τοῦ «κλιμακοστασίου». Μεταξὺ τῶν θραυσμάτων τῶν κεράμων ὑπάρχουν καὶ τινα φέροντα σφραγίσματα.

Ἀμέσως μετὰ τὸ στρώμα τοῦτο ἀνεφάνη τὸ φυσικὸν ἔδαφος (μουσαγα), τὸ ὁποῖον ὀρίζει καὶ τὸ ὑποθετικὸν δάπεδον τῶν χώρων. Διττικῶς τοῦ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπα: α. Ἐποψη τῆς νησίδος τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλείου ἀπὸ Β.,
β. Ἡ θέσις τῆς ἀνασκαφῆς ἀπὸ Δ.

Φ. ΠΕΤΣΑΣ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπα: α. Ἡ θέσις τῆς ἀνασκαφῆς ἀπὸ Α., β. Ἡ δοκιμαστικὴ τάφος ἀπὸ Α.

Φ. ΠΕΤΣΑΣ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπια: α. Στόμιον φρέατος ἀπὸ ΒΑ., β. Ἐφαπτόμενοι τοῖχοι ἀπὸ Β.
Φ. ΠΕΤΣΑΣ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπα: α. Το στρώμα των κεράμων από Ν., β. Το δυτικόν ἄκρον τῆς ἀνασκαφῆς, ἀπὸ Ν.
Φ. ΠΕΤΣΑΣ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπα: α. Ἡ περιοχή τῶν πύθων ἀπὸ ΒΑ., β. Τεμάχια ὁπείας κεραμίδος
Φ. ΠΕΤΣΑΣ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπα: α. Σφραγίσματα ἐπὶ κεράμων κατὰ χώραν, β-ζ. Σφραγίσματα ἐπὶ κεράμων
Φ. ΠΕΤΣΑΣ

Δ. Μακεδονία. Πρέσπα: α-η. Σφραγίσματα ἐπὶ κεράμων

Φ. ΠΕΤΣΑΣ